

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35300
Nom	Sistemes de comunicació augmentativa
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2021 - 2022

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1203 - Grau de Logopèdia	Facultat de Psicologia i Logopèdia	3	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1203 - Grau de Logopèdia	28 - Recursos tecnològics i sistemes de comunicació augmentativa	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
LORENZO CORDERO, AGATA	300 - Psicologia Bàsica

RESUM

Sistemes Comunicació Augmentativa és una assignatura adscrita al Departament de Psicologia Bàsica, pertanyent a la Facultat de Psicologia i Logopèdia de la Universitat de València. És una assignatura de caràcter obligatori i semestral que consta de 4,5 crèdits (ECTS).

S'imparteix en el segon quadrimestre del tercer curs del grau de Logopèdia. Esta assignatura pretén proporcionar a l'alumnat les bases teòriques i les principals estratègies i mètodes de la comunicació augmentativa i/o alternativa (SAAC). També vol facilitar a l'alumnat l'adquisició de criteris per valorar i prendre decisions en un pacient respecte la utilització d'un sistema de comunicació augmentativa/alternativa i facilitar que en el futur pugi aprofundir d'una manera autònoma en l'estudi d'aquests sistemes de comunicació, a fi de poder intervenir eficaçment utilitzant aquests sistemes quan resulte escaient en el tractament de les diferents patologies.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No hi ha restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis. No es requereixen coneixements previs que facen que siga necessari haver superat una o algunes matèries de cursos anteriors.

COMPETÈNCIES

1203 - Grau de Logopèdia

- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Explorar, avaluar, diagnosticar i emetre pronòstic d'evolució dels trastorns de la comunicació i el llenguatge des d'una perspectiva multidisciplinària.
- Usar les tècniques i instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les en el conjunt de la informació.
- Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, i establir objectius i etapes, amb els mètodes, tècniques i recursos més eficaços i adequats, i atenent les diferents etapes evolutives de l'ésser humà, incloent-hi la perspectiva de gènere.
- Seleccionar, implementar i facilitar l'aprenentatge de sistemes de comunicació augmentatius així com el disseny i l'ús de pròtesis i ajudes tècniques necessàries adaptats a les condicions físiques, psicològiques i socials dels seus pacients.
- Treballar en els entorns escolar, assistencial i sanitari formant part de l'equip professional. Assessorar en l'elaboració, execució de polítiques d'atenció i educació sobre temes relacionats amb logopèdia.
- Conèixer els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.

- Conèixer i valorar de forma crítica la terminologia i la metodologia pròpies de la investigació logopèdica.
- Manejar les tecnologies de la comunicació i la informació.
- Facilitar l'aprenentatge de sistemes alternatius i augmentatius de comunicació. així com el disseny i l'ús de pròtesis i ajudes tècniques necessàries.
- Coneixements d'informàtica relatius a l'àmbit d'estudi.

RESULTATS DE L'APRENENTATGE

Avaluar les capacitats comunicatives i necessitats específiques i globals del pacient.

Manejar ajudes tècniques per a la comunicació, el joc, la mobilitat i el control de l'entorn, sistemes de signes manuals, sistemes gràfics.

Manejar ajudes tècniques per a la comunicació augmentativa i alternativa: Taulers de comunicació. Comunicadors. Dispositius d'accés a l'ordinador. Programari adaptat.

Seleccionar en funció de criteris dels sistemes i característiques funcionals dels signes per a la comunicació i les seves formes d'indicació.

Adaptar programes de rehabilitació augmentatius a diferents contextos (taller ocupacional, disseny curricular, etc.)

Dissenyar i implementar intervencions amb sistemes específics per a la deficiència visual i auditiva.

Manejar els instruments i tecnologia necessaris per a aquestes intervencions

Implantar en els programes les aplicacions multimèdia interactives i visualitzadors de la parla per a l'avaluació, disseny i intervenció.

Aplicar els recursos tecnològics necessaris per a la intervenció en trastorns motòrics greus i de comunicació.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Sistemes de comunicació augmentativa

Sistemes de comunicació augmentativa i /o alternativa. Conceptes bàsics. Definició. Classificació.

2. Sistemes de comunicació sense ajuda.

Sistemes de comunicació sense ajuda. Definició i classificacions. Concepte de comunicació total de B. Sackeffer. La llengua de signes espanyola.

3. Sistemes de comunicació amb ajuda.

Sistemes de comunicació amb ajuda. Definició. Classificacions. El sistema Bliss. S.P.C. Meanspeak.

4. Ajudes tècniques per a la comunicació augmentativa i alternativa.

Ajudes tècniques per a la comunicació augmentativa i alternativa. Taulers de comunicació. Comunicadors. Dispositius d'accés a l'ordinador. Programari adaptat.

5. Població susceptible d'utilitzar tècniques de comunicació augmentativa / alternativa.

Població susceptible d'utilitzar tècniques de comunicació augmentativa / alternativa.

6. Avaluació de capacitats comunicatives i necessitats específiques del pacient i avaluació de les seues necessitats globals

Avaluació de capacitats comunicatives i necessitats específiques del pacient i avaluació de les seues necessitats globals. Models d'avaluació funcional. Criteris d'elecció sobre els sistemes i característiques funcionals dels signes per a la comunicació i les seues formes d'indicació.

7. Habilitació de l'entorn. Ús de tecnologies adequades a les necessitats del pacient. Ajudes tècniques.

Habilitació de l'entorn. Ús de tecnologies adequades a les necessitats del pacient. Ajudes tècniques.

8. Comunicació i accés al currículum escolar.

Comunicació i accés al currículum escolar.

9. Sistemes de comunicació alternativa i augmentativa en els processos de rehabilitació dels adults.

Sistemes de comunicació alternativa i augmentativa en els processos de rehabilitació dels adults. Accés a la comunicació i escriptura d'adults amb discapacitat motora i habilitats lingüístiques intactes. Comunicació augmentativa en adults amb dèficit cognitiu. L'ús dels sistemes de comunicació en el taller ocupacional.

10. Sistemes específics per a la deficiència visual.

Sistemes específics per a la deficiència visual. Sistemes tecnològics: Braille, PC parlat, dispositius vinculats a l'ordinador, altres dispositius.

11. Sistemes específics per als deficients auditius.

Sistemes específics per als deficients auditius. Ajudes tècniques que ofereixen informació visual dels sons. Materials informàtics.

12. La situació de l'ensenyament dels SAAC.

La situació de l'ensenyament dels SAAC. Estratègies d'aprenentatge. L'ensenyament de la comprensió lingüística i l'ensenyament de l'ús funcional dels sistemes.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	30,00	100
Pràctiques en laboratori	15,00	100
Estudi i treball autònom	67,50	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

Amb la finalitat de que l'estudiant adquireixi els objectius fonamentals de l'assignatura així com les competències específiques i transversals, es proposen:

Classes teòriques. Es farà ús, fonamentalment, de la lliçó magistral per presentar els continguts de l'assignatura. Per a això, cada sessió s'iniciarà amb un esquema dels continguts que es van a abordar, i es finalitzarà ressaltant els aspectes més rellevants contemplats. Al mateix temps, s'utilitzaran estudis de casos i es realitzaran una sèrie d'activitats pràctiques i aplicades que permetin als alumnes adquirir les competències específiques i transversals de l'assignatura, promovent-se la intervenció participativa dels estudiants amb la finalitat de possibilitar el diàleg crític que al mateix temps dinamitzi el ritme de la classe.

Classes pràctiques. La finalitat principal d'aquestes és doble: d'una banda, poder ser partícip i adquirir els coneixements i estratègies d'intervenció relatives als continguts que es presenten en les classes teòriques, i d'altra banda, posar de manifest la capacitat per treballar en grup així com les habilitats de comunicació interpersonal.

Al mateix temps, es realitzaran sessions de tutories programades individualitzades i en grups en les quals es realitzarà una supervisió als estudiants amb la finalitat que puguin realitzar un seguiment adequat de les activitats formatives.

Els materials a utilitzar inclouran: manuals, articles, capítols, informes, estudis de casos, programes informàtics i altres tipus de documentació i materials científics rellevants per a l'assignatura.

Serà necessària la utilització de l'aula virtual, la plataforma e-learning triada per la Universitat de

València per afavorir els processos d'ensenyament — aprenentatge, així com la interacció professor — alumne.

AVALUACIÓ

La informació per obtenir la qualificació final de l'assignatura s'obtindrà mitjançant dos procediments bàsics: avaluació final individual (examen final) i avaluació contínua o de progrés (activitats realitzades en classe presencial, informes i/o treballs individuals i de grup, accés a continguts disponibles a l'aula virtual, blocs o similars, proves realitzades en classe, etc.).

L'avaluació final individual s'ajustarà als objectius específics de la guia docent.

Aquesta avaluació, que reflectirà el nivell aconseguit al final del procés d'aprenentatge de l'assignatura, es realitzarà al final del període presencial i representarà el 70% de la qualificació de l'assignatura, sent el seu valor màxim de 7. La prova final per avaluar els objectius específics de l'assignatura serà escrita de tipus objectiu test i/o preguntes obertes.

Avaluació contínua o de progrés del treball realitzat pels estudiants al llarg del curs es realitzarà a partir dels informes i comentaris escrits i orals realitzats en les classes pràctiques i/o en les tutories col·lectives o individuals així com en les diferents activitats realitzades en les sessions teòriques i pràctiques. Aquesta part de l'avaluació és de caràcter formatiu ja que permet un procés de retroalimentació tant per al professor com per a l'alumne, i representarà el 30% de la qualificació de l'assignatura.

L'assistència a les pràctiques és obligatòria i per aprovar l'assignatura es necessitarà assistir com a mínim a un 80 % de les classes. La no assistència ha de ser deguda a raons de força major ben documentades (condició de salut sobrevinguda, mort de familiar fins a tercer grau, citació judicial, examen oficial, acompanyament a un familiar de primer grau per motius mèdics). Els continguts i activitats realitzats a les classes presencials es consideren recuperables mitjançant prova escrita que es realitzarà només acabar la prova final oficial.

Dins de l'avaluació contínua es distingeixen dos parts ben diferenciades:

- 1.- Informes de les pràctiques. El valor d'aquesta part és d'un màxim de 2 punts (20 % de la qualificació de l'assignatura).
- 2.- Altres activitats realitzades en les classes presencials: informes i/o treballs individuals i de grup no obligatoris, control d'assistència i participació, accés a continguts disponibles a l'aula virtual, blocs o similars, proves realitzades en classe, etc. El valor d'aquesta part és de màxim de 1 (10 % de la qualificació de l'assignatura).

La nota final s'obté de la suma ponderada de les notes de cada part de l'avaluació, sempre que s'haja superat la part corresponent a les proves escrites convocades de forma oficial amb la demostració del domini mínim del 50% del contingut (nota de 3,5 sobre 7 a l'examen escrit individual).

No hi ha diferències en el sistema d'avaluació de la segona convocatòria respecte a la primera.

Per a obtindre la qualificació de “Matrícula d’Honor” es tindran en compte les millors qualificacions (sempre que com a mínim s’aconsegueixi el 9,2). En cas d’empat es durà a terme una prova oral o escrita per a desempatar.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Bondy, A., Frost, L. (2009). Manual de PECS (Sistema de Comunicación por Intercambio de Imágenes) 2ª Edición. Estados Unidos: Pyramid Educational Products, Inc.
- Correa, A. D.; Correa, T. & Pérez, D. (2011). Comunicación aumentativa. Una introducción conceptual y práctica. Servicio de Publicaciones de la Universidad de La Laguna.
- Calleja, M. (2018). Sistemas de comunicación alternativa y aumentativa. De la investigación a la interpretación logopédica. Ed. Aljibe.
- Torres, F. (2001). Sistemas alternativos de comunicación. Manual de comunicación aumentativa y alternativa: sistemas y estrategias. Málaga: Aljibe.

Complementàries

- Bondy, A. (2011). The Pyramid Approach to Education (A guide to Functional ABA), 2ª Edición. Estados Unidos: Pyramid Educational Products, Inc.
- N VON TETCHNER (2001): Introducción a la enseñanza de signos y ayudas técnicas. Ed. Antonio Machado.
- Evans, L. & Agra, M. L. (2010). Guía práctica de necesidades educativas especiales. Ed. Morata, Madrid.
- Giné C. (2006). Trastorns del desenvolupament i necessitar educatives especials. 2a ed. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya.
- Torres, F. (2001). Sistemas alternativos de comunicación. Manual de comunicación aumentativa y alternativa: sistemas y estrategias. Málaga: Aljibe.
- Abril, D., Delgado, C.I. & Vigara, A. (2010). Comunicación aumentativa y alternativa: guía de referencia. Madrid: CEAPAT.
- Boquete-Jamardo, A., & Fernández-Méndez, J. C. (2015). Eficacia de un sistema alternativo de comunicación en PC: estudio caso único. Revista de Estudios e Investigación en Psicología y Educación, (09), 079-084.
- Cudolá, J.E. (2016). Sistemas alternativos y aumentativos de comunicación para el tratamiento de niños con trastornos del espectro autista. Rev. Diálogos Pedagógicos, 14 (28),104-126
- Erikson, K., Koppenhaver, D. & Yoder, D. (2010). Olas de Palabras. Comunicación Aumentativa: Leer y escribir.CEAPAT-IMSERSO.
- Nieto, L., Groba, B., Pousada, T. & Pereira, J. (2012). Aplicación de las Tecnologías de la información y las comunicaciones en la vida diaria de las personas con discapacidad. A Coruña; Universidad da Coruña. Servicio de Publicaciones.
- Pastor, R. M., & Rubio, C. G. (2017). Los sistemas alternativos y aumentativos de comunicación (SAAC) como instrumento para disminuir conductas desafiantes en el alumnado con TEA: estudio de

un caso. Revista Española de Discapacidad (REDIS), 5(1), 113-132.

-Soto, R (2007). Comunicación y lenguaje en personas que se ubican dentro del espectro autista. Rev. Actualidades investigativas en Educación, 7, (2).

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

FITXA D'ADDENDA DE LA GUIA DOCENT	
Nom d'assignatura	Sistemes de Comunicació Augmentativa
Titulació	GRAU EN LOGOPEDIA

1. CONTINGUTS

Sense variació respecte a la guia docent.

2. VOLUMEN DE TREBALL I PLANIFICACIÓ TEMPORAL DE LA DOCÈNCIA

Sense variació respecte a la guia docent.

3. METODOLOGIA DOCENT

Les sessions de teoria s'impartiran online mitjançant videoconferència síncrona i el suport d'aula virtual per al desenvolupament d'activitats.

Les sessions de pràctiques s'impartiran de manera presencial, comptant també amb el suport d'aula virtual per al desenvolupament d'activitats

4. AVALUACIÓ

L'avaluació final individual s'ajustarà als objectius i competències de la guia docent. Aquesta avaluació, que reflectirà el nivell aconseguit al final del procés d'aprenentatge de l'assignatura, es realitzarà al final del període i representarà el **60%** de la qualificació de l'assignatura, sent el seu valor màxim de 6.

La prova final per a avaluar els objectius específics de l'assignatura serà escrita de tipus objectiu test i/o preguntes obertes.

Avaluació contínua o de progrés del treball realitzat pels estudiants al llarg del curs es realitzarà a partir dels informes i comentaris escrits i orals realitzats en les classes pràctiques i / o en les tutories col·lectives o individuals així com en les diferents activitats realitzades en les sessions teòriques i pràctiques. Aquesta part de l'avaluació és de caràcter formatiu ja que permet un procés de retroalimentació tant per al professor com per a l'alumne, i representarà el **40%** de la qualificació de l'assignatura.

L'assistència a les pràctiques és obligatòria i per a aprovar l'assignatura es necessitarà assistir com a mínim a un 80% de les classes. La no assistència ha de ser deguda a raons de força major ben documentades (condició de salut sobrevinguda, mort de familiar fins a tercer grau, citació judicial, examen oficial, acompanyament a un familiar de primer grau per motius mèdics). Els continguts i activitats realitzats en les classes presencials es consideren recuperables mitjançant prova escrita que es realitzarà en acabar la prova final oficial.

Dins de l'avaluació contínua es distingeixen dues parts ben diferenciades:

- 1.- **Informes de les pràctiques:** El valor d'aquesta part és d'un màxim de 1 punt, (10% de la qualificació de l'assignatura).
2. **Cas pràctic:** El valor d'aquesta part és d'un màxim de 2 punts, (20% de la qualificació de l'assignatura).
- 3.- **Altres activitats realitzades en les classes presencials:** informes i / o treballs individuals i de grup no obligatoris, control d'assistència i participació, accés a continguts disponibles a l'aula virtual, blocs o similars, proves realitzades en classe, etc. El valor d'aquesta part és d'un màxim de 1 (10% de la qualificació de l'assignatura).

La nota final s'obté de la suma ponderada de les notes de cada part de l'avaluació, sempre que s'haja superat la part corresponent a les proves escrites convocades de manera oficial amb la demostració del domini mínim del 45% del contingut

Si finalment no poguérem realitzar les classes pràctiques presencials, traslladant tota la docència a sistema online, es modificarien els percentatges d'avaluació:

- **Prova escrita final:** Valor del 40%.
- **Treball d'avaluació contínua:** 60%, repartit entre:
 - 15% Informes de pràctiques.
 - 30% Cas Pràctic.
 - 15%: Activitats Aula Virtual.

5. BIBLIOGRAFIA

Sense canvis respecte a la bibliografia de la guia docent de l'assignatura. En cas de ser necessari es proporcionarà informació bibliogràfica addicional que resulte accessible online.